

HYGIENA CHOVU HOVÄDZIEHO DOBYTKA

Veterinárne a hygienické zásady chovu HD:

- nákazová situácia lokality
- stanovenie veterinárnych ochranných pásiem
- klimatické a geologické podmienky danej lokality
- dostatočný zdroj zdravotne nezávadnej vody
- možnosť využitia tekutého hnoja
- ochrana životného prostredia

1. Prevádzkové a stavebné riešenie farmy:

- čierno-biely systém prevádzky
- DDD

2. Turnusová prevádzka

3. Zoohygienické požiadavky na maštal'né priestory:

- a. Pohybové plochy (plné, betónové, zaroštované)
- b. Povrchová úprava plôch (pevnosť, protišmikové, umývateľné, dezinfikovateľné, chemická intaktnosť)
- c. Spôsob ventilácie

Z bilancie pre vypočítanú vetraciu výkonnosť vyplýva, že pre kravu so živou hmotnosťou 600 kg, ktorá produkuje 5 000 l mlieka ročne je pre odvod tepla v letnom období stanovená vetracia výkonnosť 400 m³.h⁻¹ vzduchu. Naproti tomu pre zimné obdobie je požadovaná vetracia výkonnosť 60-84 m³.h⁻¹ vzduchu, ktorá zabezpečí požadovaný odvod vodnej pary a CO₂.

Pre tepelnú pohodu zvierat je dôležité aj prúdenie vzduch v zóne zvierat. V letných mesiacoch pri teplotnom extrémne má významný kompenzačný účinok. Požaduje sa väčšie prúdenie vzduchu, pretože zvyšuje odovzdávanie tepla z tela zvierat do ovzdušia. V tomto období je treba zabezpečiť prúdenie vzduchu aspoň na úrovni 0,5 m.s⁻¹, v extrémnych podmienkach (30 °C a vyššie) až 1,7 m.s⁻¹ i vyššie. Odporučené prúdenie vzduchu sa určuje zo vzťahu:

$$v = 0,25 + 0,075(t-t_v), \quad /m.s^{-1}/$$

t - teplota, pre ktorú sa prúdenie vzduch stanovuje, teda teplota vzduchu maštale
t_v - výpočtová teplota uvedená v nasledujúcej tabuľke.

Výpočtové hodnoty teploty maštal'ného vzduchu pre stanovenie tepelnej bilancie v uzatvorených maštaliach v zimnom období

Kategória dobytky		Teplota °C	Relatívna vlhkosť %
Teľatá	Profylaktórium	12-16	75
	Mliečna výživa	10-14	75
	Rastlinná výživa	10-11	75
Odchov jalovic		6	85
Výkrm		6	85
Dojnice	Voľné ustajnenie	6	80
	Ustajnenie s priväzovaním	10	85
	Pôrodnica	12	75
	Dojáreň	15	85
Spojovacie priestory a naháňacie chodby		6	85

V zime pri nízkych teplotách je výmena tepla medzi zvieratami a prostredím intenzívnejšia, preto postačuje nízke prúdenie vzduchu ($0,2 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$), vyššie hodnoty zvyšujú neúmerne odvod tepla z organizmu zvierat.

Prípustné hodnoty škodlivín v maštal'nom prostredí

Škodlivina	Koncentrácia	
	%	ppm
Oxid uhličitý (CO_2)	0,25	2500
Amoniak (NH_3)	0,0025	25
Sírovodík (H_2S)	0,001	10
Oxid uhoľnatý (CO)	0,0	0,0

Pri štandardných podmienkach v letných mesiacoch je možné v priemere počítať s celodenným prúdením vzduchu cez tieto panely do maštale rýchlosťou $0,5 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$. To znamená, že cez 1 m^2 prírodného panelu vojde do maštale $0,5 \text{ m}^3\cdot\text{s}^{-1}$ čerstvého vzduchu, čo je $1\ 800 \text{ m}^3\cdot\text{h}^{-1}$. Toto množstvo postačuje na odvetranie maštale pre 4,5 kravy s hmotnosťou 600 kg pri dojivosti 5 000 l ($400 \text{ m}^3\cdot\text{h}^{-1}$). Z toho vyplýva, že pre 500 kg živej hmotnosti (VDJ) je potrebné počítať v maštali so základnou plochou prírodného vetracieho panelu $0,2 \text{ m}^2$ (1 m^2 pre 5 VDJ). Odvod opotrebovaného vzduchu je riešený hrebeňovými štrbinami.

Pre zimné obdobie, kedy sú účinky vztlakové aj vonkajšieho prúdenia vzduchu vysoké a dochádzalo by pri nízkych teplotách k vysokému ochladzovaniu maštal'ného vzduchu, je vhodné prírodné panely vybaviť reguláciou (obmedzením prívodu vzduchu uzatvorením klapiek, vytiahnutím závesov a pod.). Nesmie sa však zabrániť prívodu vzduchu úplne. Pre minimálnu potrebu výmeny vzduchu $60 \text{ m}^3\cdot\text{h}^{-1}$ na VDJ a pri štandardných podmienkach (prúdenie vzduchu cez prírodné panely $1 \text{ m}^3\cdot\text{s}^{-1}$) je treba zachovať otvor pre prívod vzduchu $0,016 \text{ m}^2$. Rovnako regulačným systémom musí byť vybavené aj vetracie štrbiny - otvory pre odvod vzduchu, ktoré sa však nesmú úplne utesniť, aby sa opotrebovaný vzduch mohol z maštale odvetrať.

d. Preháňacie uličky a fixačné zariadenia

Členenie špecializovanej farmy HD:

- produkčná maštal'
- pôrodnica kráv
- profylaktórium
- ošetrovňa
- teľatník (mliečna a rastlinná výživa)
- odchovňa HD
- výkrm HD

Zoohygienické hodnotenie systému ustajnenia a výbehov:

1. Väznú ustajnenie (dĺžka stojiska, čistota zvierat, zdravotný stav, končatiny..)
2. Voľné ustajnenie (slamnatá podstielka, celoroštové...)
3. Výbehy

Hygienické zásady prvovýroby mlieka:

- dojenie do potrubia v maštali
- dojenie v dojárni
- hygienický spôsob dojenia

Hygienické požiadavky na pôrodnicu:

- 14-21 dní pred a 21-28 dní po pôrode
- 10-12 % stavu dojníc
- kvalifikovaný personál, vysoká hygienická úroveň, individuálna starostlivosť o dojnice

Hygienické požiadavky na profylaktórium:

- do 10dní veku
- 5 % zo stavu HD
- minimálne 3 sekcie, individuálne ustajnenie
- do 2 hod. podať kolostrum, 1. deň podať min. 7-9 litrov v 3 – 4 dávkach

Hygienické požiadavky na odchovu teliat:

- mliečna a rastlinná výživa
- aplikácia A, D, E vitamínov, koprologické vyšetrenie, vakcinácia, vyšetrenie TBC

Hygienické požiadavky na odchov jalovic:

- do odchovne je možné presunúť zvieratá z objektu s rovnakou nákazovou situáciou
- do odchovne sa nesmú presunúť zvieratá z objektov zamorených nákazami ako sú tuberkulóza, brucelóza, leukóza, IBR, trichofýcia...
- zvieratá v odchovni musia byť udržiavané v trvalej imunite proti SLAK, trichofýcia
- zástav zvierat musí byť organizovaný v skupinách v náväznosti na prípravu ustajňovacích priestorov

Hygienické požiadavky na výkrm býkov:

- chov skupinách
- 200 - 550 kg
- roštové systémy: ortopedické problémy

Hygienické požiadavky na prepravu zvierat na bitúnok:

- vykupujú sa len zvieratá riadne vyhladované, neprekŕmené, pri dlhšej letnej preprave je potrebné zvieratá napojiť
- rampy budovať v tesnej blízkosti maštale, povrch má byť nešmyklavý so sklonom do 30 %
- pri naháňaní zvierat je neprípustné spôsobovať zvieratám bolesť, poranenia
- v letnom období, ak teplota stúpne nad 23 ° C, je potrebné prepravovať zvieratá zavčasu ráno, alebo neskoro večer
- ložná plocha dopravných prostriedkov, zvlášť pre malé zvieratá, musí byť rozdelená prepážkami na viac oddelených koterčov
- podlaha dopravných prostriedkov musí byť rovná a protišmyková, veľké zvieratá musia byť pri preprave priviazané
- max. rýchlosť cestných dopravných prostriedkov pri preprave zvierat je na diaľnici 70 km/hod, na ostatných komunikáciách 50 km/hod.